

a témáról már nem lehet kevésbé erőszakosan, kevésbé betegesen beszélni, mivel a társadalom, amelyben élünk, ilyen erőszakos és beteg tüneteket produkál. Az ezer sebből vérző poszt-posztmodern társadalom krónikussá váló diszfunkcióit az a képmutató önvédelmi reflex konzerválja, hogy egyszerűen nem vagyunk hajlandók tudomást venni az érthetetlen devianciákban kicsúcsosodó feszültségekről, elfordítjuk fejünket a rossz és a csúf felől, intellektualizáljuk társadalmi és egyéni konfrontációinkat, manipuláljuk saját önképünket, és mások szemében is szerepet játszunk. Így láthatatlanná válnak a külvilág számára azok a szörnyetegek, amelyek köztünk, bennünk gyilkolnak.

A főszereplő (egyben narrátor) exmodellben rejlő szörnyeteg is akkor ölt csak testet, amikor egy pisztolygolyó elpusztítja a fél arcát, és újdonsült barátnőjével, a nemváltoztató műtét előtt álló dívával, valamint volt barátjával, a bizonytalan nemi identitású rendőrnnyomozóval ámokfutásba kezd fél Amerikán keresztül. Az idősíkokat akár oldalanként többször is mikroszíttekkel váltogató elbeszélés széttartó időkezelése ellenére kérlelhetetlenül egy irányba menetel; valódi írói bravúr ezt a bonyolult gépezetet egyben tartani és működtetni. Pontosan ebből az anticipációktól és visszautalásoktól hemzsegő szerke-

zetből kifolyólag nem lehet úgy beszélni a történetről, hogy ne árulnánk el lényeges, kulcsfontosságú mozzanatokat, fordulatokat. Ezért csak arra szorítkozunk, hogy figyelmeztessük a potenciális olvasót: mielőtt belekezdené Palahniuk könyvébe, vegyen egy mély levegőt.

FALVAI MÁTYÁS

(Fordította Totth Benedek,
Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2009,
254 oldal, 3000 Ft)

NICK CAVE:
Bunny Munro balála

Bunny Munro az utolsó ösztönlény a városban, egy igazi Neander-völgyi: egy kilencéves is érettebb nála, olyan erkölcsi infantilizmussal hazudozik, mint egy aprópénzt csoró kisiskolás, és egész nap csak a micsodájával játszana. Akkor is, amikor megpillantja a narancssárga neglizsében az ablakrácson lógó feleségét. A temetés előtt, közben és után. Ha boldog, ha szomorú, ha megalázzák, ha összeverik. Az emlegetett koraérett kilencéves pedig a saját, félárván maradt kislány, akivel kockázatos utazásra indul, hogy visszaszerezze azt, ami a felesége halálával eltűnt: az életerőt, amit a továbbra is túlbuzgó libidó sem pótolhat. Még nem említettük: hamarosan meg fog halni. Kihal, mint

a dodó, ahogy egy fejlett önérzettel rendelkező kuncaftja mondja.

Nyuszi ugyanis ügynök – kenccel és álmokkal házaló, korosodó dzsigoló, aki képtelen megküzdeni az öregedéssel, a kapcsolatokkal és a felelősséggel. Az első fejezet gyorsan szétfoszlatja minden reményünk hősünket illetően. Kis közeliben is csak egy iszákos fickót látunk egy lepattant hotelban, aztán feltűnik a felesége a vonal túloldalán, köztük, a normalitás és a sikamlós fantáziák világa között pedig a lángoló brightoni Western Pier, egy ördögnek álcázott örült és egy olcsó prosti szakaszosan fel-lebukó hajfonata. Ez Bunny dicsőségének utolsó pillanata – felesége öngyilkossága azonban megtöri a piti kalandok kellemes körforgását, és többé semmi sem menti meg a felelősségtől, az okok és okozatok kényszerű linearitásától. Innen pedig egyenesen a pokolba tart az út a napsütéses szép álmat ígérő tengerparti város lepukkant házai és csöcseléke között.

Bunny közeli rokona egy másik híres Nyúlak, aki nem akar felnőni, s régi dicsőségében tündökölve még kisebb apokalipszist előidézve is képtelen egy tisztességes jellemfejlődést összehozni. Merthogy a

Bunny Munro balála a legkevésbé sem Bildungsroman: szereplőnk sosem jut el A-ból B-be, s még ha mutat is némi megbánást a halál kapujában, az is csak nárcisztikus hajlamának beteljesedése, egy utolsó, tisztán érzelmi orgia, amikor már a szexnek sincs semmi, de semmi értelme. Hiába értesül az olvasó az első mondatban arról, hogy főhősünk elkarhozott és maga is érzi, hogy hamarosan bevégezzi evilági létét, Bunny nem tesz semmit. Illetve nem sokat: egy mindig arra gondoló nyuszi ösztöneivel próbál menekülni, és közben az útjába kerülő összes nőstényt meghágni.

Közben viszont máris félig a túlsó oldalon van, közelebbi kapcsolatot ápol halott nejével, mint az elé kerülő asszonyokkal, gombafelhők, nyulak és a plázákban őrzöngő Sántán víziója szegélyezik ómenként az útját. Kyle Minogue forró-nadrágját kísérteties komolyzene feledteti, vészjóslóan közelít az örült sorozatgyilkos, de bármi történik, Bunny képtelen felébredni az alkoholgőzös, altatóktól és másnaposságtól zavaros utolsó napok rémálmából. Nem pillantja meg kívülről önmagát sem keserű esetlenségében és cikiségében, sem közönséges, undorító mocskosságában. Éppoly

álomszerű, ahogy egy öreg hölgy zongoraszekén ülve felesége kísértete Beethovent játszik, mint ahogy egy túlادagolásban haldokló kamaszlányt megerőszkol, míg a fia a ház előtt vár rá.

Tudjuk, és egy pillanatig se bánjuk, hogy Bunny Munronak meg kell halnia. Nem kevés ebben a kép-mutatás az olvasó részéről, vagy a káröröm, amivel a hajdani macsó szárnalmas bukdácsolását követjük az ő privát apokalipszisában, ami mindenki másnak csak csúnya, tavaszi eső.

Egy pillanatig persze érdemes elgondolkodni azon, hogy miért fentebb nézőpont a miénk, a megvető anyósé, a tékvandós feminisztáé, az ösztöneiken és érzelmeiken uralkodó hivatalos szerveké, mint ezé a kangörccsös vétkesé, hogy miért is nézzük le az Örökkévalóság Vállalat krémjeinek és a szabadidőpark klóros medencéjének paradicsomát, és hogy miért is termelt ki kultúránk az unokáig bezáróan három generációnyi Bunny Munrót. De aztán dőlünk hátra és élvezzük a könyvet. Bár a fordítás időről időre apróbbat döccen, a regény gyakorlatilag letehetetlen.

SZATHMÁRY-KELLERMANN
VIKTÓRIA

(Fordította Polyák Béla,
Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2009,
280 oldal, 3700 Ft)

VIOLA JÓZSEF: *Töltik az időt*

Viola József nem bízza a véletlenre a *Töltik az időt* értelmezését: tőle olvashatjuk az ajánlást a borítón. Azt hiszem, kell is ez a „bevezető”, mert máskülönbén egy konzervatívabb ízlésű olvasó már a harmadik oldal után pihentetné a könyvet. A hátapon ugyanis azt ígéri a József Attila-díjas szerző, hogy kisembereknek az 1949 utáni magyarországi helyzettel szembeni passzív ellenállásáról olvashatunk majd, ami ivászatban, szerelemben, szexben, magányos hangulathajszolásban és félresikerült kapcsolatokban nyilvánul meg. Ezekből leginkább a nyers szexualitás emelkedik ki. Nem tartom magam prüd embernek, de emiatt eleinte csak adagolva bírtam olvasni a könyvet. Valószínűleg a meghökkenés, a csömörrig jutó provokáció volt a cél – legalábbis a borítón leírtak függvényében. Ezt a sajátos túlszexualizált nyelvezetet és erotikarendszert nem lehet elképzelni, ha még nem járt kezükben a könyv (bár vannak kifejezetten kedves szóalkotások is: például, ha valaki nem tudná, a nő egy *bókbegyűjtő-állomás*). Ötven oldal után, ha csak egy kicsit is félre lehet érteni egy kifejezést, azt garantáltan félreérti az olvasó.

A történet formába öntése is egyedi. A szerző bevallása szerint az egyének magánélete próza, a sze-